

2026-06-25
KN2026/01433**Klimat- och näringslivsdepartementet**Tillväxtverket
Box 4044
102 61 StockholmVerket för innovationssystem
Mäster Samuelsgatan 56
101 58 Stockholm

Uppdrag till Tillväxtverket och Verket för innovationssystem att utreda kapitalförsörjning av kunskapsintensiva företag

Regeringens beslut

Regeringen ger Tillväxtverket och Verket för innovationssystem (Vinnova) i uppdrag att utreda hur marknaden på ett bättre sätt kan möta finansieringsgap för banbrytande innovation och deeptech-företag och hur offentliga resurser, inkl. EU:s kapitalförsörjningsaktörer och instrument kan bidra till detta. Tillväxtverket ska vara samordnande för uppdraget och arbetet ska genomföras i nära samarbete mellan myndigheterna.

Tillväxtverket ska genomföra en analys av orsakerna till diskrepansen mellan graden av beviljade och utbetalade medel till svenska företag inom ramen för Europeiska innovationsrådet (European Innovation Council, EIC), inklusive en jämförelse med utfall i övriga nordiska länder.

Tillväxtverket ska även göra en bedömning av finansieringsgap avseende erforderad privat medinvestering kopplad till godkännande av riskkapitalinsatser till svenska företag från EIC Accelerator. Myndigheten ska vidare undersöka finansieringssituationen för de svenska företag som har bedömts som utmärkta i EIC Accelerator-utlysning men som inte fått finansiering från programmet på grund av budgetbegränsningar.

I den mån det bedöms finnas ett behov av kompletterande finansiering ska Tillväxtverket överväga möjligheten att nyttja befintliga medel för ändamålet, exempelvis återflöden från EU-finansierade riskkapitalinsatser (Eruf), EU:s konkurrenskraftsfond eller nyttjande av medel inom ramen för EU:s

nationella och regionala partnerskapsplaner. Tillväxtverket ska i detta sammanhang beakta det pågående uppdrag som regeringen gav i januari 2026 att tillsammans med Migrationsverket, Polismyndigheten, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet) och Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) föreslå åtgärder som kan ingå i Sveriges nationella och regionala partnerskapsplan för perioden 2028–2034. (LI2026/00118).

Vinnova ska ta fram en analys av behovet av nya modeller för att accelerera nyttiggörande av banbrytande innovation i Sverige. Med banbrytande innovation avses nya tekniska lösningar som förändrar hur saker görs och skapar stora förändringar i en bransch eller i samhället. Myndigheten ska titta på alternativa nya modeller för Sverige inklusive att behålla dagens system eller om det är mer lämpligt att det hanteras på EU-nivå eller genom annat internationellt samarbete. I uppdraget ingår att göra en kartläggning av berörda aktörer. Myndigheten ska särskilt titta på modeller som utgår ifrån en privat finansieringslogik som utan att snedvrیدا konkurrensen integrerar och mobiliserar privat kapital och ökat risktagande, och där efterfrågan på en lösning på ett angeläget tekniskt- och/eller samhällsproblem är central.

Myndigheterna ska redogöra för de övergripande konsekvenserna för respektive föreslaget alternativ. Myndigheterna ska även redogöra för hur de föreslagna alternativen kompletterar befintlig verksamhet.

Myndigheterna ska vid genomförandet av uppdraget samla relevanta finansierings- och främjaraktörer för att inhämta kunskap och erfarenheter.

Tillväxtverket och Vinnova ska löpande informera Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) om uppdragets genomförande.

Tillväxtverket ska senast den 1 februari 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Skälen för regeringens beslut

Europa behöver stärka sin förmåga att främja innovationer och utveckla startups och scaleups till lönsamma företag för att stärka konkurrenskraften. Regeringen, Europeiska kommissionen och ledande investerare har lyft fram behovet av goda förutsättningar för Sveriges forskningsintensiva teknikföretag, så kallade deeptech-företag. Deeptech-företag har potential att

skapa nya arbetstillfällen i Sverige och den högteknologiska omställningen kan utgöra grunden för Sveriges och EU:s framtida välbefinnande.

Sverige har sannolikt EU:s mest utvecklade privata kapitalmarknad för startups och venture-kapital. Dock går investeringarna till övervägande del till fintech, SaaS-lösningar (Software as a Service), konsumenttjänster och e-handel, d v s verksamheter som kräver begränsat med kapital och är snabbt skalbara.

Regeringen uttrycker i sin industristrategi från 2025 ”Sveriges industristrategi: för en teknikledande och konkurrenskraftig industri i en ny omvärld” att ”Det finns för deeptech-företag ett finansieringsgap framför allt i senare uppskalningsfas, när företagen dessutom blir särskilt intressanta för utländska uppköp. Sverige har en generellt väl fungerande kapitalmarknad, men saknar i tillräcklig omfattning ägare med den kombination av industriell kompetens och investeringskapital av tillräcklig storlek som kan ta deeptech företag till full kommersialisering. Detta är bekymmersamt ur ett industriellt utvecklings- och samhällsperspektiv och utmanar möjligheterna att behålla teknikledande unga bolag i landet”.

Tillväxtverket visar i en studie från 2023, ”Från forskning till konkurrenskraft”, 2023 att forskningsintensiva svenska startups har problem med att få in kapital och att Sverige är lägst rankat bland studiens jämförelseländer (Kanada, Schweiz, Tyskland, UK, Israel, Sydkorea, Nederländerna). I sin årliga rapport 2025 ”Swedish Deep Tech Landscape” uppskattar Industrifonden ett kortsiktigt finansieringsgap för deeptech i sena utvecklingsfaser om cirka 2 miljarder euro. Bristen på scale-up-kapital har enligt Industrifonden begränsat antalet bolag som kunnat fortsätta från tidig till sen fas, vilket hämmar tillväxten och möjligheten att nå full potential.

Inom EIC ligger Sverige på delad femte plats avseende beviljade företag. Sverige ligger emellertid sist vad gäller antal företag som faktiskt har fått en utbetalning av riskkapital från EIC. Sverige finns på en 19:e plats bland de länder där beviljande av riskkapital även lett till utbetalningar, fem länder har inte fått någon utbetalning fastän deras företag blivit beviljade.

Förutom behovet av privata medinvestorare när EIC går in som ägare finns det ett stort antal svenska så kallade Seal of Excellence-företag där EIC skulle ha investerat, men där företagen blev utan investering. Detta eftersom det finns fler bolag i EIC:s utlysningar för ägarkapital i EIC Accelerator som

uppfyller kriterierna för en investering än tillgängliga budgetmedel i programmet.

Många ledande innovationsländer har etablerat modeller som finansierar innovation genom att ta stora, riktade risker på tidiga och ofta oprövade teknologier. De arbetar med tematiska utmaningar och programdriven finansiering där en programchef får betydande mandat att definiera ett mål, till exempel genombrott inom banbrytande teknik, och sedan finansiera forskare, entreprenörer och företag som kan bidra till att nå det. Modellen kännetecknas av snabb finansiering, högt risktagande, tvärvetenskapliga team och fokus på lösningar snarare än traditionella forskningsansökningar. Privat kapital och offentliga kunder involveras tidigt. Syftet är att möjliggöra radikala tekniksprång som annars inte skulle få stöd inom mer konservativa, långsamma bidragssystem.

I Mario Draghis rapport 2024 ”The future of European competitiveness” konstateras att stödet för banbrytande innovation är för begränsat och inte ändamålsenligt utformat. Mot den bakgrunden föreslår Draghi att en ökad andel av EIC:s budgetanslag bör avsättas för att finansiera banbrytande innovation och, för att säkerställa ett effektivt användande av dessa medel, att EIC reformeras till att mer efterlikna en myndighet som finansierar forskning med hög risk och hög potential för att snabbt driva fram tekniska genombrott.

Vinnova anger i sitt inspel till Forsknings- och innovationspropositionen 2025–2028 att Sverige kommer att behöva utveckla satsningar med förmåga att accelerera utvecklingen från grundläggande forskning till innovation inom banbrytande teknik.

Det föreliggande uppdraget tar vidare det arbete som Vinnova gör inom uppdraget om att genomföra insatser för samverkansbaserad forskning och innovation inom excellenskluster för banbrytande och strategisk teknik (KN2025/01161). Där ingår att myndigheten ska överväga nya former för stöd för banbrytande teknik, till exempel förkommersiell upphandling.

För att samordna kunskapsläget finns goda skäl att samla relevanta aktörer inom stöd och finansiering av unga forskningsintensiva teknikföretag vid ett antal tillfällen under uppdragets gång. Detta bidrar till aktörernas kunskap kring samlat läge och kan även ge värdefulla inspel till uppdragsdelarna.

På regeringens vägnar

Ebba Busch

Per Nylén Tervahauta

Kopia till

Finansdepartementet/BA/IEA

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/RUL

Klimat- och näringslivsdepartementet/BK